

«БУРЯДАЙ СОВЕТ ЛИТЕРАТУРЫН ТҮҮХЭ»

Буриадай номой хэблэлээр гаргалдан энэ ном ниггэж нэрлэгдэнэ. Энэ хэзэ ажал СССР-эй Наукуудай академини Сибириин отделеини Буриадай филиалыи ниятын эрдэмт институтай ли...

ПОЗМИН ҮРГЭН ЗАМДА...

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтай буриад хэлэ бэшгэй отделеиндэ Б. Д. Абидуевай нэрэмжэтэ «Залуу наһан» гэжэ литературно-уран һайханай гар бэшлэгийн альманах гаржа байдаг. Тус альманахыи прахандаа, эдлэб һонирхолтой шүлэг, расказаудыи хархат.

Үндэр дээрээ харахад... Д. ДУГАРОВАН фототүлд.

Нажаргаа Аламжын хэдшье үргэлжэ бодоо һаан, наран заал һаа аяар дээрэ гарашанхай, наар-ий дулааханар гэрэлтэжэ байг-ий бэлэй. Харин мүнөө Аламжын хэдшье орой болотор унтаад бододонь, наран үшөөт гаралдуй һийдэг. Гайхамар бэшэ гү? Угыи даа, Байгаали гээшэминий өөрөө исо хуулнтай ха юм. Мүнөө Аламжа Балмаев үйлэин тэг дун-и зогсоно. Дэрээн тосхоной тээ дэрэхэнэ һанжал, һулханаар эрэлтэжэ байһан нарые харжа, Сэрэн-Галдан үбгэнэй хэлэһэн гянууд тухай бодолото болоод-иһан.

Октябрь, Революциямай табитай болоо. Хүнэй наһа абаад үзэбэл, тс-би гээшэминий тиймэ багашы бөшө, мүнөө үеин сагаар тиймэ ехэшы бөшө ха юм даа. Зүгөөр Совет засагай габн наһанай жэл бүхэниинь, һара бүхэниинь, үдэр, саг бүринь ямар ехэ юмэ бүтээгээ гээшэб, ямар хүндэ күшөр ашаа даажа, ямар олон дабаа дэбжа ерээ гээшэб! Хүн зоние хал-тад габал төөрүүлжэрхикэ элэб олон һалаа харгытай түүхээ ёһотэй бодото жаргалтай сэхэ зам аажа үгэ-һан Октябрь түби дэлхэй дээрэ улач бүри мандажа байна. Тэрэнэй хэтэ мүнхэлөө мандахан дамжаггүй! Ок-тябрьин социалис революциин туун жэл, хоёр зуун жэл гээс асари ехэ һайндаргүдые манай үри хугага, аша гүшанар угтажа, угталал байха ха юм даа. Тэдэндэ—сэдхэлэй өбөр-һо, сахын хэлэбэл, атаархангүй байхын аргагүй.

ЗОРИГТОЙ БАЙНА ДАА, ГАРНУУДНАЙ

Багша Лениной захилаар Башни дээрэн Кремлин Баранаймай зүрхэнэй сохисо Багтан хамтагал, Алтан стрелкын жаргал дээрэ табияг, Аргамжын мушханһаа хойшо Энэ саян шэжинэн, Эхэ оройоһнай агалта Эртэ үлгөшье, орой һунишы Интернационал эдлэлжэл байдаг. Энэ шэжинэн соо Энэ наһанайгаа харгы Эбхээр лэ, эбхээр лэ ябанам. Дурлаһан ажабайдалайгаа дуулаһар лэ, дуулаһар лэ ябанам. Энэ шэжинэнэй үгы һаа, Энэ дэлхэй намда Эзэгүй шэнги байха һэн. Энэ шэжинэнэй үгы һаа, Ажабайдалай дуун Аялгуй шэнги байха һэн. Октябрьска Хуулин апалаар Олонхойдн эхэнэрүүд жаргалаа.

САЯНАЙ ЖОРМОЙДО

Манхан Саян ууламин, Манаяа татаад дуурагин, Мандал тэнгэрини хубөө дор, Манажал нойроо һурагин. Шүүдэр ногоон аса дээр Шүдэн, һүгдэн забиланги, Шэдэлэн сорьёо аршааниш, Шэмэжэл байнам дурланги. Улан наран гарадуй Үрүрэй солбон оронги. Үргэнэм огто хурөдуй, Үндэр бодол эрэнги. Жэгтэйл орон нотагтай, Жэгтэйл дууша хубүүм даа. Аргалжал хаядаг үбэнги Аятай аршаан домтойб даа. Буудал үгы хангалаарш Бүргэд шэнги ниндэнэ; Баян арасаа хангайгаарш Буга боложо дүүлнэ. — Жэгүүр далита бодолни, Жэмэс улаан сэдхэлни, Жэгтэйл орон нотагтай Жэгтэйл дууша хубүүм даа. Сагаан наарал мапала Сарьдаг дээгүүр бааюулаш,

ХЭНГЭРГЭ

Жолоогүйгөөр харайдаг Жороо һайбар юмал даа; Хөөһе бууран дэхэрэдэг Хөөрүү шарьяа юмал даа; Хэтын замал алдагуй, Хэрмэн дүүлөө Хэнгэргэм. Эмээл дээрээш халингүй, Эрхэн тойрон жороолхом. Ногто хазаар асаржа, Номгон даруу болгохом. Хамаг хабшы гаргажа, Хадаар, талаар табилхам. Дэншээ, зээрэг хүлэгни, Дэмь, дэмь задсагаан; Эзээс үннэй хүлэгэши, Эрвэс хайран үүрхэнхэйш, Ташуур шабуур хэрэгтүй, Тангаршаажа харайнам. Жолоо бариха гэлтгүй, Зоргон соогоо жороолном. Уулын дабаанда эсээшгүй Ульгам юм даа, Хэнгэргэм, Зоний туһада хээзэнгүй, Жороо табихам, Хэнгэргэм.

АЛАМЖА ХЭН БОЛОХОБ?

Нажаргаа Аламжын хэдшье үргэлжэ бодоо һаан, наран заал һаа аяар дээрэ гарашанхай, наар-ий дулааханар гэрэлтэжэ байг-ий бэлэй. Харин мүнөө Аламжын хэдшье орой болотор унтаад бододонь, наран үшөөт гаралдуй һийдэг. Гайхамар бэшэ гү? Угыи даа, Байгаали гээшэминий өөрөө исо хуулнтай ха юм. Мүнөө Аламжа Балмаев үйлэин тэг дун-и зогсоно. Дэрээн тосхоной тээ дэрэхэнэ һанжал, һулханаар эрэлтэжэ байһан нарые харжа, Сэрэн-Галдан үбгэнэй хэлэһэн гянууд тухай бодолото болоод-иһан.

оролдоогүй юм гэжэ бү наана-райт. Энэ хэрэгэй боложо үнэр-һөөр олохон жэлүүд үнэрөө даа,—гэжэ Сэрэн-Галдан үбгэн домоглон татаба. — Нэгтэ хүн зоний харһаар байгар шаргал улаан наран һүнэн унтараа бэлэй. — Наранай хаана гэшэб? — гэжэ буураал сагаан толгойтой үб-гэл хашхарба. — Наранай хаана гэшэб? — гэжэ элр залуу хубүүд хашха-ралдаба. Арал зоний дундаһаа элдэ на-һаанда яһан эрэлхэг зоригтой Амарсанаан боложо, ниггээ хэлэ-бэ: — Би наранда ошожо, элшэ һайхан туяагараа эхэ нотагтем даһинаа гэрэлтүүлхине гуйхам-там. — Би наранда ошожо, элшэ һайхан туяагараа эхэ нотагтем даһинаа гэрэлтүүлхине гуйхам-там. — Би наранда ошожо, элшэ һайхан туяагараа эхэ нотагтем даһинаа гэрэлтүүлхине гуйхам-там.

буриадай соёл культура үндэһэн мангаа орхингүйгөөр, социалис үл-хатай боложо, совет арадуудай аха дүүгэй холбоо барисае бөлөө шэн-гээшэ. олоациональна культурын үргэн замта гараһан. Ниггэж буриад уран зохёол социалис реализмын баян хэһэгтэ хүртэжэ эхилһэн юм. Тинхэ-дэ буриадтай литература хэлэ бэнга үндэһөөр хубилжа, арадай эмэ үгыи асари ехэ балдгаар, совет шэ-нэ үеын үгэ хүүрнүүдээр баян, улам хурса улхатай, хонгёо аялгатай боложо ерээ. Уйтнангай байһан «хүб-саһанин» уужам һайхан, таарам-жатай зохид болоо. Буриад уран зохёолнай арадай-гаа, республикынага бүхи гол шуха-ла үе шатануудыи үгүнһаа талаар үнэн зүбөөр, уран һайханар харуу-лаха шалта. Октябрь, Революци, Совет засаг байгуулга, граждан дайн, ин-дустриализаци, коллективизаци, Эхэ оройоно хамгалтын Агууехэ дайн, Мү-нөө үеын саг—арал зониймай гата-һан энэ ехэ зам буриад зохёолшой романууд, туужанууд, үгүүдэлүүд,

ЗАЛУУГААР ТАНАРНАН БЭЛИГ

«Хангай һайхан нотагтайми шэрэмэл хөөбэр Шэнхэн бэлэй — ойнһо, Халуун шаргал талмай Солгон долгөр сарноудхага Сэлгэн хүхээн Сэлэнгэ. Анга, Волга, Енисейнүүд — Аха дүүнэр бултанһааши Амар мэдын эльгэлтэе Асараб шамдаа, Сэлэнгэ. Эдэ мүнүүдэе поэт, журналист Дарижап Дамдинов бөшөөн юм. Уран балигэйнгэ эгээл һалбарта охин дунда, оройдоо гүшатай аба-халда наһа бараһан Дарижап Дамдинов ольһотой, хурса шүлэг-үүдээрэ мартагдашагүйгөөр ма-най буриад литературата оройно байна. 1912 ондо Шэтыи областия Агин Буриадтай национальна ок-ругто Урда-Агин сомондо тэрэ ту-рһан юм. 1930 ондо хүдэлгэй һургуули дүүргээд, Улагангай, түрэл колхозтоо бригадлар ажаллажа байтараа, «Буриат-Мо-ноглой үнэн» газеттэ хүдэлмэри-лхөөр уригдаһан байтаа. Тингэж тэрэнэй журналистика ажал эхилһэн. Редакцияда хүдэлжэ бай-халда Дарижап Дамдинов шүлэг, дуунууд, хүтэтай зохёолнууд тэ-рэг хүдэлхөөн гална. Лебедев-Ку-мач, Евг. Долматовский, С. Ми-халков болон бусад совет поэтуу-дэй зохёолнуудыи оршуулаһан бай-на. Тэрэнэй өөрһөл бөшөөн шү-лэг, дуунууд 1938 онһоо толилгө-дожо эхилһэн. Һүүлээрнэ «Зол-то үдэрүүд», «Вожшин уртал» гө-һөн нэрэтай шүлэгүүдэйи номууд гараһан юм. Дарижап Дамдинов социалис байдалтай гайхамшаг алхамуудые, совет хүнүүдэй хуби заланта шэнэ байдал асарһан өөрһонгөө үеын һуртэ сагые магтан дууладаг һэн. «Иналтын дуунууд», «Талын ка-питан» гэгшэ шүлэгүүдэи абажа харахалда, поэт түрэл пар-тияда, социалис Эхэ оройоно, ажал-ша манда буриад арадаа суурха-һан байдаг. Илангала Дарижап Дамдиновай дайнай үеын шүлэг-үүд соо совет сэрэгшин образ эхэ һайнаар харуулаһан байдаг. «Баатар Улаан Арми», «Габията түгэлдэр суута совет баатаргаа» болон бусад шүлэгүүдэи Эсэгэ оройоно фашис бүлмтаратаһаа хамгаалһар дайнай гал дүлэн соо яһан сэрэгшлэтэ зорюулагдаха-да, мүн лэ арал зоний тэмсэлые харуулдаг һэн. «Сэрэгшэ нүхэр, шамдаа гэмэ зориулаа: Шлүүһэ магтай,

ХАХАДЫЕНЬ БУРХАНДА

Зуд зоболонгой болоходо нэгэ тарашанай дүрбэн хониной хой-рыне үхэнэн юм ха. — Жаалдамар, яһан урагшагүй юмэн тоходоодо эгээшэ,— гэжэ хуршын наһашархаба. — Юггээ хэлээ эгээшын юр-дөө, Бурхан байгайгайаа хониндо хахалдажа хубагаа бишүүб,— гэжэ тарашан хаһалгүйгөөр дуу-гарба. ПОП ЭМШЭН ХОЕР — Аза талаангүй хүн хаб дам,— гэжэ залуу эмшэн нээтэ гом-донги дуугарба.— Арсаһан хүн бүхэмин бурханай орондо мород-шоно. — Хоёр жэлээр минш сүмдөө эрээ һааш, ажал хэрэгшин һура-гүй һайсарха бэлэй,— гэжэ поп наһаата болобо. УТА НАНАНАЙ НЮУСА Ута наһа наһанан, удаан жар-гал эдлэһэн үбгэнһөө: — Хайшан гэжэ ута наһа наһа-даг эгээшэб? — гэжэ нээтэ асуу-гаа юм ха. — Ойлогөө ядахаар юм байха бэлэй даа. Үлэн хоохон ябаодоо хоол бариса һэм, ангажа хата-ха һангаһаа ундааһаа һэм,— гэжэ үбгэнэ харюусаа бэлэй. ЭГЭЭЛ ДУТЫН ДАЙСАН — Танай эгээл дутынтай бай-сан—арх!— гэжэ нээтэ шажааной түлөөлгөшэ архиншанда хэлэб. — Тон зүб хэлэнгэ, тэдэ бай-санда дурлажа һураа гэжэ ша-жааной юм соо бэшээтэй байгаа һэм шуу,— гэбэ архиншан. АХИР ЛЕКТОР Хүдөө нотага наһаташаг бо-лолон лектор эрһэн юм ха. Тэ-рэнэй лекци шаһажа нотагойхид бүтээдөөрн шахуу суларба. Ли-шанай гүйдаар табуур асарга-даба. Лектор тэрэ табуур эдэ-рнэ жаргаад, һонор хүнэй нүд-лэхи арагууһаар һамар дороо гү-бэнжэ өрөб. Сугларһан килхо-ниһууд нэмээхээр хойдожо «а-раад, гэр эггээтэ булгадаа арлиша-ба. Лекторий ажаһан байжа ха-рахадан, ори гангахан хүн үр-дэнэ зогсожо байба. — Нимэ анхаралтайгаар шаһа-жа байһандаи баясахын хээрэ басганам, һайн бэлэйш,— гэбэ лек-тор. — Танай унаһан лекци орой-до шаһангагүйли. Харин энэхүү табуурейем сүлөөхтэй хүлэгэ-жэ байба,— гэбэ колхозник. ХАБАР ЕРЭШОО ГҮ? Үбэлэй һуниин тэн багта нэгэ хунише тончулидад барта: — Дэгээлэ тайла!— гэжэ биди-шаба. — Али хабар ерешоо гү?— гэжэ тэрэ хүн гайхаба. («Эрдэм ба шажан» гэжэ журналһаа абтаба. 1967 он, № 9).

залуу хубүүд, басгад урч гуурһаа гуршажа эхилнэ. Тэдэнэй турһанаа бэлитгэй прозагунд, поэтууд, драматургнууд, оршуулагшан гараха бай-һаниинь дамжаггүй. Зарим залуу хү-дэр уран зохёолшой элээ һургуу-ли—Горькин нэрэмжэтэ литератур-на институтта һуража байдаг. Бу-риад уран зохёолшой булаг хүн-хэдөө бурьялжа байха гээл дэ ба-гаар һайналтай. Манай литература ехэһэн амжалта-нуудые туйлаа. Энэ халаа мүнөө ур-данайһаа үлүү бэлитгэй, үлүү хур-са, үлүү бэрхэ хүнүүд бии болоһо-до бэнш ха юм даа. Урданыше бэ-литгэй хурса хүнүүд түрэн байгаа. Тэрэн тушаа арадаймай гайхамша-та аман зохёол гэршлэнэ. Хэды олон уршууд, бэлитгэн, сасан гоё үлгэр-үү зохёогоһон дэлхэйдэ нэрэе ма-үүдэлгүй, харис хаанта үелэ хо-сорооб даа? Мүнөө үеимнай уран һайханай үргэн ехэ һалбарат, уран зохёолшой сууда хүртэн амжал-танууд шэнэ сагай ерһанай. Совет засагай тогтоһоной, Октябрьин ту-гай мандаһанай агууехэ аша ха юм даа. Буриад литературата Октябрьин түрэн литературата гэдэгнай аялба-тар лэ зүб байна даа. Дамба ЖАЛСАРАЕВ, республикын Уран зохёолшой холбоной управлеини түрүүлгшэ.

Дамба ЖАЛСАРАЕВ, республикын Уран зохёолшой холбоной управлеини түрүүлгшэ.

ГРУЗИН АРАДАЙ ШОГ ҮГҮҮЛЭЛНҮҮДЭЭ

ХАХАДЫЕНЬ БУРХАНДА Зуд зоболонгой болоходо нэгэ тарашанай дүрбэн хониной хой-рыне үхэнэн юм ха. — Жаалдамар, яһан урагшагүй юмэн тоходоодо эгээшэ,— гэжэ хуршын наһашархаба. — Юггээ хэлээ эгээшын юр-дөө, Бурхан байгайгайаа хониндо хахалдажа хубагаа бишүүб,— гэжэ тарашан хаһалгүйгөөр дуу-гарба. ПОП ЭМШЭН ХОЕР — Аза талаангүй хүн хаб дам,— гэжэ залуу эмшэн нээтэ гом-донги дуугарба.— Арсаһан хүн бүхэмин бурханай орондо мород-шоно. — Хоёр жэлээр минш сүмдөө эрээ һааш, ажал хэрэгшин һура-гүй һайсарха бэлэй,— гэжэ поп наһаата болобо. УТА НАНАНАЙ НЮУСА Ута наһа наһанан, удаан жар-гал эдлэһэн үбгэнһөө: — Хайшан гэжэ ута наһа наһа-даг эгээшэб? — гэжэ нээтэ асуу-гаа юм ха. — Ойлогөө ядахаар юм байха бэлэй даа. Үлэн хоохон ябаодоо хоол бариса һэм, ангажа хата-ха һангаһаа ундааһаа һэм,— гэжэ үбгэнэ харюусаа бэлэй. ЭГЭЭЛ ДУТЫН ДАЙСАН — Танай эгээл дутынтай бай-сан—арх!— гэжэ нээтэ шажааной түлөөлгөшэ архиншанда хэлэб. — Тон зүб хэлэнгэ, тэдэ бай-санда дурлажа һураа гэжэ ша-жааной юм соо бэшээтэй байгаа һэм шуу,— гэбэ архиншан. АХИР ЛЕКТОР Хүдөө нотага наһаташаг бо-лолон лектор эрһэн юм ха. Тэ-рэнэй лекци шаһажа нотагойхид бүтээдөөрн шахуу суларба. Ли-шанай гүйдаар табуур асарга-даба. Лектор тэрэ табуур эдэ-рнэ жаргаад, һонор хүнэй нүд-лэхи арагууһаар һамар дороо гү-бэнжэ өрөб. Сугларһан килхо-ниһууд нэмээхээр хойдожо «а-раад, гэр эггээтэ булгадаа арлиша-ба. Лекторий ажаһан байжа ха-рахадан, ори гангахан хүн үр-дэнэ зогсожо байба. — Нимэ анхаралтайгаар шаһа-жа байһандаи баясахын хээрэ басганам, һайн бэлэйш,— гэбэ лек-тор. — Танай унаһан лекци орой-до шаһангагүйли. Харин энэхүү табуурейем сүлөөхтэй хүлэгэ-жэ байба,— гэбэ колхозник. ХАБАР ЕРЭШОО ГҮ? Үбэлэй һуниин тэн багта нэгэ хунише тончулидад барта: — Дэгээлэ тайла!— гэжэ биди-шаба. — Али хабар ерешоо гү?— гэжэ тэрэ хүн гайхаба. («Эрдэм ба шажан» гэжэ журналһаа абтаба. 1967 он, № 9).

«Восточные Саяны» колхозий механизаторууд ерэх жэлэй хайрарай тариалдаг бэлдэжэ өмнэ. Тракторууд заабаарилгана заабаарилда асаргадан шуг, селкэ, культиваторууд жэрлэдэнэ. Энэ худалдари Таалын отделениэ илангаа найнаар ябана.

Трактористууд нухал Ш. Нантеев М. Воронин хоёртой хэбэн ажал ходоодо найн шанартай байдаг. Мунөө энэ отделенин гурбан трактор заабаарилгада бэлэн болоо. Энэ тракторууд малай гүүртэ, ферманууд дээр үбнэ болоодо шэрэжэ эхилээ.

Худөө ажахи техникэ заабаарилга, мун Тахарайн отделениэ муну башар жуулагдаана.

АГИТАТОРНУУДАЙ СЕМИНАР

Галба нотогта халхан агитаторууд, пропагандистууд сууралжа хөөрлөө, семинар хэбэ ооринг дээр КИСС-эй ИК-тай СССР-эй Верховно Советэй өмн баярай суглаан дээр хэбээнэ. И. П. Брежневий элдхэл, мун КИСС-эй ИК-тай, СССР-эй Верховно Советэй Президиум ба ССР Союзай Министрууд Советэй арад зондо ханданга хандалга тушаа лекци болдо. Нүүдээрн агитационно-ойлгуула асуудлаар хөөрлөө.

СССР-эй улсахоорондын байдал тухай лекци уншлагда.

БААТАРЫН НЭРЭЭР

Түнхэнэй худал хургуулиин табиха «а» классэй пионерүүд оорингөө отрядта Советскэ Союзэй Герой Жамбал Емеевич Тулаевий нара угха гэжэ шиндэбэ. Шинэ хүндэт нэрэтэй болоноо харуулажа, тус класей хураанад бутта найнаар хураха, олоной газарта журамтай хэдэ, пионерскэ организациин худалдарида элбхитэйгээр халаалаасаха гэжэ оролдонэ.

Мунөө энэ классэй хураганад хэлбэнээ дүргэжэ байна. Энэ хурагаар хурадаг пионер Энэ Галба Ж. Е. Тулаевий баатарлаг тухай материалуудые сууралжа, тусгаар мэдэй нэрлэжэ.

Б. ШИРЕТӨРӨВ

Уран найханай «Треугольник» гэгэн фильмнээ абтахан нэгэ кадр. Түрэ болжо байна. Зүүн гарнаа: Люда (артистка Ина Алабина), Мко (артист Павел Арсенов), Уста Мукуч (артист Армен Джаргарян), Овик (Миша Осеплян). Энэ киногой нэрэн сэхэ нонин. Гол табан герой—дархашуудай худалдаг куанцин орой хадаа гурбалжанай тухэлтэй юм. Фильмнэй үйлэ долоон новеллээр бүридэнэ. «Арменфильм» гэгэн киностуди энэ фильмые гаргаа. Сценарийн автор А. Айвазян, режиссёр Г. Малаян. Оператор С. Исраелян

АХА ДҮҮ ОРОНУУДАЙ ЁОНИН

Сапёр Тхуонгын баатаршалга

ХАНОН. (АНН-ВНА). Америкий агаарай дээрмэнд Ханойн шариков, фугасна бомбуудуудар бомбодохо, ракетануудууд буудалхаа гадна, удаан болжо нэрлэгдэ бомбуудые хэрэглэнэ. Иймэ бомбын унаган агултай газар руу сапёр тэбэлэгшэд бууну элбхэтэдэг юм.

Энэий дундааа Нгуен Ван Тхуонг туруулан ябахал ходоодо болон байдаг. Хэдэн зуугаад бомбо усагханхай. Газар руу хар холдо доро бомбын зоглодны болгоомтой шарилар төлөрхөйлн. Аданьегүй: «Одоо! Гэгэн Тхуонгын баяртай абган дуулаха. Эхлэлэг хурьшн хэмжээн гөөжожэ магад. Тимэбээ шоройн тарараа думууханээр этэн айдуулаха ёстой болоно.

Уданшегүй: «Тэбэлэгшэд болохо» гэжэ Тхуонг элдхэбэ. Теэд, тэбэлэгшэдэй шарий юунда байрайб? Нихэдээ бомбо тэбэрхөгүй гэсэнэ.

Тхуонг дахин шинэ взрыватель төлбө. Одооны нэхэ дундирдуума нэрээн болобо; дайснай үшөө нэгэ бомбо усагханга.

Дунай мурэн доогуур баригдан метро

БУДАПЕНТ. (АНН-эй корр.). Будапештын метротой бариганад бууну түргэн ажаллана. «Восток-Запад» гэжэ туруушын участка фасин дараганаа Венгрийн сүдөөрөөр 25 жэлэй ой болотор (1970 оной туруушын хахадта) болзоноо урил ашагналгада орохо гэсэн баясхалгана мэдээн бүхн барилга дээр дулдаба.

Мунөө туушнүүд баригдажа дүүрэхээ байна. Наяар релсэ табигдаха эхилэ. Туншнүүдэй Дунай мурэнэ дүтэлжэ ябана.

Польшын арад араб ханинартаа тунаана

ВАРШАВА. (АНН-Интерпрес). Израилин түрмэхүүдэй үүдхэнэ дайниаа хохидоодо оргино араб оронудай хүн зондо Польшын Улаан Хэрээлэй бүлгэм 150 багса шунайн плазмые найхан элбхэбэ.

ОАР-та, Сиридэ, Норданда Польшын үзүүдэй тунаамла хамта дээрэ 430 миллион элэтын болонэ.

Поляк арад эдэ хоол, хубсаахуунар, медицинн хэрэгсэлүүдые элбхэбэ. Энэинээ гадна, Польшын Арадай Республикийн профсоюзудай холбоон хохитол яларалда оронон хүн зондо тунаамлажа болон 4 миллион элэтын элбхэхэ гэгэн шиндхэбэри гаргаба.

Азиин, Африкийн арадуудтай ханалаа нэгдэн талархалын комитет араб оронудай зондо материална туна хурхалын тула тухай сүбтэ нэбэ. Тэндэн 875 мянган элэтын суугараал байна. Залуудууд, фабриканууд, залуунуудай ба студентүүдэй эмхинууд, мун тус тус эрхэтэд мунгэ элбхэбэ.

«Дунайын пристань» улам үргэхэдэгэнэ

БЕЛГРАД. (АНН-ТАНЮГ). Хэдэн жэлэй урда Ново-Белградтай гаваньда хон-жан байгша бэлэй. Харин мунөө «Дунайын пристань» гэжэ нэрлэгдэдэг энэ гавань эхэ

порт болонхой. Тумар аймай аса харгырагшын элдэ ашаан эндэ асаргадана.

Энэ порт саашаа Европийн улан ба ондооны замудай эгээл эхэ бэлшэрүүдэй нэгэн болгоодоо харгалдагана. Ерэжэ кэдэ эндэ ашаг тэбэлэ 11 кран ашагналгада ороно. Мун Югославиян туруушын — 50 тонно ашаг ургэха манган төмөр кран хайбаргалдаха юм.

Болгарнууд юу уншаха дуратайб?

СОФИ. (АНН-БТА). Болгаринида юу уншадаг, ямар литературида дуратай хоб? Нитинг хүгжэлтэ шинжэлдэг Софидахи гурбан тараалан анкетэ энэ асуудалда харуу үзэнэ. Хамтадаа 7600 хүн асуугада.

Эгээн элбхитэй уншагшадай дундуур наһан—18—40 болонэ. Литература, үе үе гарадаг хэбэлэе эхондхэ науца худалдарилаган, багшанар, врачнууд, инженерүүд, студентууд ба хуралгад сүлөө сагтаа уншадаг байна.

Болгар авторнуудай дундааа Иван Вазов, Елин Пелин, Димитр Галев, Димитр Димов гэснэд мэдээ болонхой. Джек Лондон, Виктор Гюго, Эмиль Зола, Джон Голсуорси болон бусад зарини уран зохиолдой номуд эхээр һонирхогдонэ. Оролой класеиуудай — А. С. Пушкинай, Л. Толстойн, совет уран зохиолдой М. Горькийн, М. Шолоховой, И. Эренбургийн, К. Симоновийн зохиолууд Болгарияда илангаа дуратайгаар уншагдана. Эхэнэрүүдэй, залуунуудай илангаа шугал уншаха дуратай хаан, эршүүд мемуарна литератураар һонирхдог байна.

Болгарнуудай олонхын: гөрлөг ажалуудад зоний 75 проценти, хүдөө хүн зоний 38 проценти өөрн библиотектэй юм.

«Мадригал» англиянхидай дура татана

БХХАРЕСТ. (АНН-АДЖЕР-ИРЕСС). Бухарестин «Мадригал» гэжэ консервативин хоорой гастрол, Английн хого гөрлөгүр дээр амжалтатай үргэлжэлнэ.

Энэнь мэдэжэ коллективий табихаа хилин саана гараһан алиналга болонэ. Румынийн, мун харин композиторнуудай найн найн зохиолууд тус хоорой пертургага оруулагданхай. «Мадригал» — Европийн эгээл найн хоорой ансамбльнуудай нэгэн юм» гэжэ олон газетүүд бэшэнэ.

ДАНСАДАН «СПОРТ» Хоёр хубууд (зураг дээр) «наншалдана»

Нэгэинийн хутага барихтай, нүгөөднэй гар хоонон. Хутага баряашан нүгөөднэйгөө мур руунь хадхажэ шуна гаргана. Шархаташан тэрэнэйгээ гары мушхажэ, газарта унагаана.

Иймэ «спортоор» Америкийн солдадууд һонирхдог юм. Тэдэнь эһотой зэргэл арьлатан болгохо гэжэ ноёднэй оролдонэ. Урда Вьетнамда байһан Америкийн ээрэхгү түрмэхэйшүүл амгалан хүн зонине ходоха хэрэгтэ бээ бэлдэжэ инимэ хургуули гарана ха юм.

АНН-эй фото.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXII сессийн зарим дүнгүүд

НЬЮ-ЙОРК, декабрин 20. ТАСС-эй корреспондентүүд С. Лосев, Ю. Романцов илгэжэ дамжуулна:

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXII сессии энэ үгсөөгүүр хүдэмээрэ зааһанала. Иерни эбсэг таралгал болуула тухай шухала асуудал зушан хэлсэхин тула 1968 оной маргын хоёрдохи хахадта сессие үргэлжэлүүдэ шухала гэгэн шиндхэбэри баталан абгаа. Иерни эбсэг таралгал болуула тухай долоон баталха тушаа хэлсэхинүдэ хойшолуулалгагүйгөөр үргэлжэлхынэ урьалжа, бүү эбсэг хуряаха 18 гүрэнэй комитеттэ Ассамблей халдаа.

Вьетнамад, Дунын Зүүн зүгтэ, мун дэхэйн бусадшье нутагуудта империалист ээрэхгү түрмэхэй довтолгоонуудай хэдгэжэ байһан дээрэнь бүүдэ нитинг эй найрамдалда асуулай тохёолдожэ байһан унаар, туруушын дотоонин хэрэгүүдэ сэг үргэлжэ хамаралсага, ардуудай национальн сүдөөрэлгын тэмээлдэ колониальн гүрэнүүдэй, яһанай илгэга гаргалга түрмүүдэй наад унаруулаа ООН-ой олоон гэгнүүдэй гүрэнүүдэй правительствануудай ханала эдхэлэ эхээр золион гэжэ комитетүүдэ, мун планриа засаглануудта гурба харын турша соо болонхой эхэ үгэ бүлгээдэ асуудал элээр харуулаа.

Делегатуудай олонхын ООН-до үгэ хэлэхэдэ, Вьетнамахи ээрэхгү түрмэхэй даие америкынхидэй улсг хүдэрхоха түсөөлүдэ буруушаха асуудал, Вьетнамай Демократическа Республикые болгоологдоо дари, үгэ дүүхгүйгөөр болуулаа эрилтэ таяла.

Сессии дээрэ таражаа урбан Урда Вьетнамые сүдөөлхэ Национальда фронтин програмта найшаан дамжгэдэ.

Советскэ Союз улсахоорондын харилсануудые харалдаа абжа, эб найрамдал бажигдуула, ардуудай хоорондо аюулгүй байдал сахиха тушаа үнэгэ үгсэхэлүүдые энэ сессии дээрэ гаргалан байна. Ээрэхгү түрмэхэй довтолгоны төлөрхөйлнэ обидал тургалдаха, яерни эбсэг хэрэгтэ эбсэг хэрэгтэ хорион конвенци баталха тухай асуудалуудые Генеральна Ассамблейн үзэмжэд Советскэ Союз тавиһан байна. Делегатуудай олонхын совет үргэлжэлүүдые найшаан угтаа, Харин США, сэргэй бүлгээлүүдтэ хабаадаг тэ-

дээнэй туһамаршад энэ ажал хүндэ хэрэгтэй бэшэ гэжэ Ассамблейтэ найдуульхые оролдонэ.

Ассамблей хадаа энэ асуудалые бүхн таланаан, болгоомжотойгоор зушан хэлсэхөнэйгээ һүүдээр, ээрэхгү түрмэхэй довтолгоо төлөрхөйлхэ тухай асуудал шиндхэхэ тухай комитет байгуулаха, яерни эбсэг хэрэгтэ эбсэг хэрэгтэ хорион конвенци баталха зорилгоор улсахоорондын конференци зарлаха гэгэн шиндхэбэри баталан абгаа. Конвенци тушаа совет-проект шинжэлхөнэй, мун бусадшье боломоор дур халгануудые шинжэлхөнэй һүүдээр 18 гүрэнэй комитеттэй тү, али гүрэнүүдэй зүгһөө конференци зарлагдаха юм. Бүү эбсэг үргэлжэ дээрнэй хуряаха, тухайдаан хэлсэлэ бүрин эбсэг бүүн дээрнэй туршалгалые, тэрэ тооло газар доро туршалгалые хорион доготор зохионо баталха талаар шухала асуудалуудые дахинаа жаралтайгаар хаража зуахынэ 18 гүрэнэй комитеттэ Ассамблей халдаа.

Түрэнүүдэй замбуулин өдэ тэбиһан комонатуудые, замбуулиннар даһанан түсөөрэлгынүдые абаража, бусааха хэлсэхэй проектые Ассамблейн найшаан ушар замбуулин тушаа улсахоорондын харилсанууд хэлэ удаа шаһартай. Энэ хэлсэлэ найар бэлэн болгодохо, тэрэнэй тар тавилгаа.

Ассамблей хадаа ООН-ой 123-дахи гэгнүүн гүрэн болодон Пелсэй Арадай Республикые ООН-го абхагдала, колониализмад асаргүү хатуу шагта тэмсэл хэжэ, бээ даанхай гүрэнгүй болонон эрхэ сүдөөтэ үшөө нэгэ аралдай амжалтые баталан харуулан байна.

Генеральна Ассамблей колониальн оронүүд болон ардуудта бээ даанхай байдал олгохо тухай деклараци бээлүүдэ тушаа резолюци абхагдала. 24 гүрэнһөө бүридэнэ тухай комитеттэй дэлгэрэнги программа баталан абган байна. Португалын ээрхэн зохиолтодо доро байһан газарнуудые, Урда Родезие, Баруун Урда Африкые, талаа далай соогуурин аралуудые түргөөр бээ даанхай байдалтай болгохо асуудалда тэрэ программа зорюулагдана, дээрэ дурсагданга газарнуудые национальн сүдөөрэлгын хүдөөлөө даргалдаа, залуу гүрэнүүдтэ асаргүү

зэбсэгтэ довтолгоо үүсхэлгэдэ империалист гүрэнүүд хэрэглэдэг байна.

Колониальна газарнууд ээрэхгү сэргэйгээ баазануудые үгы хэргтэ, ийнэ батзануудые үбү баригтэ, бии байһан баазануудад колониальн газарнуудые сүдөөрэлгэдэ асаргүүгээр бүү хэрэгтэлэ гэжэ колониальн гүрэнүүдтэ дуралдагаа. Хүдэнэй зэсагархидай ёһо гүрм болон конституцинуудые баадхаа, дулыланги гүрэнүүдтэй харин монполинүүдэй байдал найжаруулаха политика эрилтэ шүүтэ буруушаагаа. Иймэ политика империалист гүрэнүүдэй зүгһөө бээлүүдэдэг байна.

Колониальна ардууд бээ даанхай байдалтай болохын түлөө тэмсэхэ хулига эрхэтэй юм гэжэ Генеральна Ассамблейн мэдүүлээтэ, тэрэнэй моральна, материална туһалдажа үзүүлэгтэ гэгэн гүйлгатайгаар бүхн гүрэнүүдтэ хандан байна.

Халин харилсаата социалист гүрэнүүдэй, Африкийн, Азиин, Латийн Америкийн бээ даанхай олоон гүрэнүүдэй хамтын хүсэл оролдоло гаргалнай ашаар иймэ шиндхэбэриүүд баталан абгаа. Колониализмые үнэлхөөрн үгы хэжэ асуудалуудай зушан хэлсэхэдэ хэдэ совет делегациин эрид шууд харал баримталһан ушар национальн сүдөөрэлгын түлөө тэмсэлтэдэ сэгэ туһалда политикые Советскэ Союзай сэг үргэлжэ баримталжа байдалые гэршэлэн харуулаа.

Америкийн, Британийн түлөөлэгшэд Дунын Зүүн зүгтэй түсүүрлэгтэй байдалые дээрхэжэ талар олоно тоото найдуулгануудые Генеральна Ассамблейн мунөөнэй сессии дээрэ нэгэнтэ бэшэ «Энэ байнэ, Га-жа зуура, Холбоото Штадуудай, Англиин зүгһөө Израилин эхээр зэбсэгтэжэ байһан ушар арабуудлаа бусааха талаар бүүнэр баримталһан, Иерасулим тушаа ООН-ой шиндхэбэриүүдые дүргэжэ ялзадаа худал унаруульхынэ Израилин улам хүсөөн гэжэ элээр харгандана.

Израилин ээрэхгү түрмэхэй довтолгоны хойшолуулгынүдые усагхалха хэрэгтэ США-тай делегаци Аюулгүйн Советтэ эхэ наад унаруулаха, илгэжэ дурсагданга газарта эб найрамдал сахиха хэрэгтэ аюул тохёолдуула талаар эхэ харуулахаа өөр тэрэ дээрэ даажэ абган байна.

ГРАФИГЬАА ГАРАНА

Великобританийн түмэр замтай худалдариһад һүүдэй уелэ «шагга гуримар» ажаллаха байна. Зүгөөр анзаны урда тээ пассажирскэ ва таварна поездинууд расписани сахидатгүй байгаа бэшэ абд даа. Машинистүүд болон кочевариудай (тэрэ тоодо провозинүүд оролоно) профсоюзай 36 мянган гашүүн намэтэ түлбэри абхалын тула ходоо сагнаа үзүү, амаралтын үдэрше ажаллаха, ондоошье хүдэмээрдэ хабааладалга байһан. Харин мунөө машинистүүд, кочевариуд болон провозинүүд тинхээ бэлдө, өөр оорын уялгата ажалны хуулар харалагдаһан сэг соонь эр хэдэ байхадга гэжэ мэдүүлбэ. Энэинһөө уламжалан, Английн бүхн түмэр замтай транспорт эхи гуримгүй байдала ороо. Нихэдээ юун болобо? Түмэр замтай хэдэн мянган худалдариһад юундэ захиргаалтаа зурилдөө, дам саашада Вильсонэй правительствата эсэргүүсэлтэ хэб? Энэ бүхн хэрэг юун дээрнээ болохо хахад, түмэр замтай захиргаан таварна поезинуудые провозинүүдгүйгөөр аюулаха гэгэн шиндхэбэри гаргаа.

Тинхэхэнь хэдэн олон хүн ажалгүй үзэлэ болобо. Премьер-министрэй үзэлэ болон абаа хаань, иймэ эхэ зурилдөн гарахгүй байһанинһэн элп. Теэд, «Морнинг стар» газетин башонэй ёһоор, футбольд эхэ дуратай Вильсон асуудалые халхалын шиндхэхэн орондо «Манчестер ойнагтэ», «Вест Бромвич» гэжэ командалуудай уулзалта харахаа дэбшоо юм ха.

Энэ зурилдөн юугээрээ онго шинжэтэйб? Фунг стерлингийн үнэ буулгагдаһанай һүүдээр, салин хулиа баржа удааруулаха талаар Лайтхольд байд, ноёдой политикэ баримталжа байһангаа уламжалан бүжэрһин туруушын эхэ тулалдан болонэ. Шагга гуримар ажаллаха гэгэн түмэр замтадай шиндхэбэри Даунингстриттэй политикала шагга харуу болонэ.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ.

Инаг хайрата хубуун, МУНХЫНЬ

усалта аюулаһаа болжо наһа барихандан КИСС-эй Хорин райкомной нагадхи секретарь, СССР-эй Верховно Советэй депутат Б. Н. Т. Аюровта, тэрэнэй үлгэдэ КИСС-эй Хорин райком, аймагай Советэй гүйсэдхэхэ комитет, худөө ажахиин үйлдэбэрини управленн гүнзгэри гашуудалаа мэдүүлэ.

И-03616. Зак. № 1170.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто.

Нэгэдэхи хууданада: ВЧК—КГБ-тэй байгууллагаһаа 50 жэлэй ойдо зорюулагданга материалууд, Энергетикэй үдэртэ зорюулагданга материалууд.

Хөбдөхи хууданада: түсбэлдэтэ тухай В. Пигенскийн статья. Улаан-Удэ гөрлөной комсомолой конференци тухай материал.

Гурбадах хууданада: «Нартын саана эхэнүүд» — удшини хургуулиин худалдари тухай В. Васильевий статья. Хилин саанаһаа ерөөн телеграммууд, ТАСС-ай материалууд.

Дүрбэдэхи хууданада: республикийн зүг бүхнһөө ерөөн мэдээсэл. Спортин һонин. Сопохолодууд.

Уласхоорондын фелетон

Г-Н БАГА СТЕЙНБЕК БОЛОН К

Түрүүшэр «үгы» гэжэ харуулаа, һүүдэлн «айб» гэжэ хэрэгтэй гэжэ өөртөө хүндэдэг ямаршье бюрократ мэдэдэг. Ушар юуб гэхэдэ, түрүүшын үгы хөбдөгхөөр нэлгэхэдэ, хөбдөхи үгынь түрүүшынхөөр нэлгэхэдэ һураггүй болон ха юм.

Америкийн армида нимэрхүү бюрократ ёһоний үгсүүд бүри эрдээр нигэжэ хэлэгдэдэг: «Юун?! Тимэ байха ёһоний!» Удаан нилээд сагай үгсүүдэн тоһоно «тимэ юмэ болоһоно һан» гэжэ мэдэрдэгдэдэг.

Иймэ ушар болонхой байгаа. Наяаг Вашингтондо полици наркомание бариха тушаала. Хэрбээ хуулин элэгшын мэдэжэ зохиолдо Джон Стейнбек гэһан хубуун—4-дэхи Джон Стейнбек байгаагүй хаань, энэ ушар Америкудэ эгээл юрын, өбөөрөгдөһонгүй юмээн байха һалб даа.

Энэ «суута» хүнүй үг залгам-жалалга Вьетнамахи США-тай сэргэтэ жэл тойрон дайлагдажа ябаһанаа гэртээ тон найхан бусааһан байгаа. Джон гэртээ айха юмээн үгы гээд, наримжэгүй байһаар засагай гарт ороо бшуу.

Эсэгын нэрээр бага Стейнбеге журналистүүд һонирхдогһоо абд даа. Хэлбэлэй түлөөлэгшэдэ Джон сэхэ руун нигэжэ хэлэгдэ: «Джентльменууд, бурхан элбтүүд, нам тухай муу юмэа бүү ханатты. Хубуудай тала хаража, наркотик хэрэгтэлэнгээ арасалгагүйб».

Манга, Урда Вьетнамад, дурбан хубуун бүхэнэй гурбанин наркотик хэрэгтэлгэ гэжэ мэдэһэнэ. Яаганье хадаа тайн ха юм гэжэ, «манга бага Стейнбек сэхэ рүүн» тэбибэ.

Журналистүүд тэрэ дари энэ баянгаре хоорон хэрэгтэлэ хэлэгдэдэг гэрлэбэ.

Иймэ юмэа баянга ёһоний

болхоо арвангүй, нигэдэ дүүрэгтэ. Сайгондохин сэргэй хүтэл-барилгашад тэрэ дари бээ үмэглэн харуусаба.

Монгол дайны дээрхи америкэн сэргэй полицие командалдаг бригаднэ генерал бага Харли Мур гэһэн энэ талаар ондоо ханалгай. Байгша оной арба нарын турша соо Урда Вьетнамад наркотик хэрэгтэлэ гэжэ гэгнэгдэһэн 524 америкэн эсэлдэ болон офицерүүд тушаалгаа гэжэ мэдэрбэ. Тэрэнэй ханамжаар, барилдаггүй гэгтэд хэдэн мянса болохо байна.

«Эдэниие сэргэйхид гэжэ даа»,—гээд «Ньюсуик» журнал урмуггүйгөөр дурдана. Наркотикүүд тухай манай дээрэ хэлэһиние оло миллион уншагшад дуулгаба. «Америкийн ээр зэбсэгые аруудхалын тула» марихуанын асуудал «творческоор» харуульхынэ Сайгондо байдаг өөрнэй корреспондент Джон Доннелдэ даалгаба.

Америкэн армида марихуаные (сара тамхи) татагнадай олоһонорые Доннели арасагүй. Урда Вьетнамад энэ ургамалай минчтэ шатуу байхалдаа хараад һуудтай гэһэнэ гү? Шадамар шуран америкэнүүд иймэ эөөри минн орхихо арван үгы ха юм. Далангад 5 унци (142 грамм) марихуаные 2 долларта (бутылкан) виски архаар андалдадаг байна ха юм. Тимэһээ сэргэйхидэй дунда наркомануудай тоо нилээд өлсөөрөнхой. Тушаалтадай эгээл багаар абажа тоолоод туршанангй ёһоор, сэргэй албатанай дунда наркомануудай тоо 25—30 проценти болонэ. Зүгөөр,—гэжэ Доннели башана,—наркомануудай тооо тинхэнэ шухала бэшэ гэжэ мэдэрбэ. Дивизигэ алба хэдэг залуучуудай тоогот 300 мянгал элбхитэй америкэн горадой да-

луунуудтай адирхуу байһинь бу маратты.

Америкийн гөрлөгүдтэй залуунуудай дунда наркоманууд дэлгэрэнги байдагынь мэдэжэ ха юм. Залуу үетэниие наркомануудай үе гээд нэрлэдэгынэ уна.

Тини «Ньюсуик» зарилгөө дүүргэбэ. Энэ ушар дайниаа шалгагалаггүй гэжэ ханалгай. Холбоото Штадуудай армида наркоманин дэлгэрэннинэ америкэн залуунуудай үг унгаттай. Америкийн «эрхэ» сүлөө болон бээ даанхай байдалые» хамгаалхын тула, энэ муу муухай ябадалга халхасаха дургагүй юм ха.

Дурна зүгтэ хэлэгдэдэг эсээн үгын ёһоор, «гэмнэхэдэ түрүүн сагааруулаад турша» гээд, Сүдөөрэлгын армийн довтолгоной урда америкэн сэргэй эвдөдой гурбанин нэгэ хубини дурдадаг байхада, залуун ороной шалхэ шэрэнги соогуур шалхэлэн хари хубууд уйхадта болдохо таралхые хүсөөн байжа болон ха.

США-тай армийн наркомануудай Штадуудайтиһаа хэлэ дахин олон байһанин гайхалтай бэшэ. Урда Вьетнамахи америкэн солдадуудай наһанайн дундуур америкэнцэнхилиһаа хэдэ дахин хөр байһангаа болонэ хан.

«Бүүгэй тоһоһоно гү, али марихуанаһаа хосорхо ямар илгалтай даа»,—гэжэ Джи Айх бол